

Michael Edwards

Civil Society

Polity Press. 2009

ספר זה, שפורסם במהדורתו הראשונה בשנת 2004, נחשב כמדריך חשוב עבור כל מי ששואף להבין את תפקידה של החברה האזרחית בעידן הנוכחי בדמוקרטיה, בקהילה ובטיפול בבעיות חברתיות נרחבות כמו עוני, חוסר שוויון וחוסר צדק. במהלך השנים מאז יצא הספר לאור נעזרו בו רבות חוקרים, קרנות ועמותות, קובעי מדיניות ציבורית ועיתונאים.

הספר במתאר את תחום החברה האזרחית מבחינה גלובלית ומספק נקודת מבט מקיפה. הכותב מציג טענות ועדויות מתחום החברה האזרחית באפריקה ובמזרח התיכון, החברה האזרחית הגלובלית ועל צורות חדשות של ארגונים חברתיים. הוא טוען כי פעולה קולקטיבית למען חברה טובה יותר היא חוויה אוניברסלית, המתבטאת במיליון דרכים שונות ברחבי העולם. הוא מתאר את החברה האזרחית כתנועה אנושית כללית, וגם כממלאת פונקציות שונות – תפקידה של החברה האזרחית כמסגרת לפעילות חברתית משותפת, חברה אזרחית כמטאפורה לחברה טובה וחברה אזרחית כמרחב הציבורי.

הספר מתחיל עם הגדרה של החברה האזרחית מציע היסטוריה קצרה של מקורות היווצרותה לאורך הדורות, ומציג הוגים שונים שעסקו במהותה של החברה האזרחית. לאחר מכן מוצגים תפקידיה השונים: כחלק מהחברה הכללית בתפקידה כ"מגזר השלישי" וההתנדבותי על כל צורותיו; בתפקידה החברתי כמשמרת הסדר החברתי והערכים הנעלים של עשיית טוב, וכמחברת בין כוחות השוק ומוסדות הממשל; ובתפקידה השלישי למען הסדר הטוב וקידום ההידברות במרחב הציבורי. לסיום, הכותב פונה לעתיד ומציע את תשובתו לשאלה מה ניתן לעשות בהמשך במסגרת החברה האזרחית בכל אחד משלושת התחומים.

על הכותב:

מייקל אדוארדז, חוקר, אקטיביסט ומרצה בתחום החברה האזרחית, שותף אקדמי בכיר במכון המחקר Demos בניו-יורק, חוקר בכיר אורח בבית הספר Wagner School of Public Service באוניברסיטת ניו-יורק ושותף אקדמי בכיר ב-Brooks World Poverty Institute שבאוניברסיטת מנצ'סטר. עבד בתפקיד ניהול בכיר ב-Oxfam ובתפקידי מפתח רבים במגזר הפילנתרופי.

Peter Karoff with Jane Maddox

The World We Want: New Dimensions in Philanthropy and Social Change

Altamira Press. 2007

הספר מתאר את העולם שאליו שואף המגזר הפילנתרופי, ושוטח חזון לעולם טוב יותר. הסופר, פיטר קארוף, נפגש עם עשרות דמויות מפתח בחברה האזרחית וערך איתם ראיונות על נקודת מבטם ופעולותיהם לקידום הכלל. הספר מסופר מנקודת מבטו האישית והחוויתית, בגוף ראשון תוך ציטוט דבריהם של המרואיינים. סיפוריהם המוצגים בספר מעוררים השראה ומעלים רעיונות רבים.

הספר מציע תשובה לשאלות מהי פעולה במרחב האזרחי, ומהו תפקידו של האזרח בעולם, ועוסק בקשר שבין האדם ומחויבויותיו החברתיות לבין התנהגותו בשוק העבודה ובקהילה, ובשאיפה לאיזון שבין החיים הפרטיים לחיים הציבוריים. בחירתו המוצהרת הייתה לראיין אנשים שפועלים לשיפור העולם לא באמצעות רעיונות מופשטים, עבור אלו שקולם אינו נשמע בדרך כלל, אלא באמצעות שיתופי פעולה בין תחומים שונים.

כל פרק מציג סיפור של פילנתרופים שפעלו בדרכים שונות לקידום החברה והאנושות. בין הראיונות משובצים שירים ופואמות, של המראיין ושל אחרים, ההופכים את הקריאה לחוויה אומנותית. הספר נקרא בחלקו כאוטוביוגרפיה ובחלקו ככתבה עיתונאית, כספר שירה ולעיתים גם כספר עיון. כתיבה ייחודית זו הופכת אותו ואת הרעיונות השזורים בו למרתקים. כותרת המשנה שלו היא "ממדים חדשים של פילנתרופיה ושינוי חברתי", ובהתאם לכך הספר משופע בנקודות מבט שונות. בין הנושאים הנדונים בפרקי הספר – אזרחות וחינוך, כיצד מחנכים אנשים לאזרחות, פתיחת הזדמנויות ושבירת מוסכמות בפילנתרופיה, ועוד.

על הכותב:

פיטר קארוף, יועץ בכיר לפילנתרופיה, ייסד את The Philanthropic Initiative בשנת 1989 וכיום הוא משמש כיושב הראש שלה. הוא שותף אקדמי בכיר ב-Tisch College of Citizenship and Public Service שבאוניברסיטת Tufts, ושותף אקדמי ב-MacDowell Colony, וחבר בוועדים מנהלים של עמותות רבות. ג'יין מדוקס היא מנהלת התקשורת ב-The Philanthropic Initiative.

Robert Putnam

Making democracy work: civic traditions in Modern Italy

Princeton University Press. 1992

רוברט פוטנאם, חוקר מוערך בתחום מדעי המדינה והיחסים הבינלאומיים, מציע בספר זה **ניתוח** אמפירי לגבי החשיבות של "קהילה אזרחית" בפיתוח מוסדות חברתיים מצליחים. הספר מציע תשובה לשאלה "מה גורם לחלק מהממשלות הדמוקרטיות להצליח ולחלק להיכשל?". באמצעות תיאור וניתוח של מקרה ייחודי שראשיתו בשנות ה-70 של המאה העשרים, כאשר איטליה הקימה ממשלות חדשות עבור כל אחד מהאזורים שבה. פוטנאם בחן את היעילות של ממשלות אלה במשך שני עשורים, בתחומי החקלאות, הדיור ושירותי הבריאות, ומצא דפוסים של פעילות לפי התארגנות חברתית, אמון ושיתוף פעולה, שהביאו למשילות טובה ושגשוג כלכלי.

הכותב מתאר כיצד הצליחה איטליה ליצור ממשלות אזרחיות, ובאמצעותם יצרה למעשה צורה חדשה של פוליטיקה. מדדים לבחינת יעילות הממשלות האזרחיות ומוסדותיהן מתוארים בספר, ומוצגת תיאוריה המסבירה את ההצלחה. הכותב מסביר את הצלחתן כקשורה גם בהיסטוריה של איטליה ושל המסורות האזרחיות שלה, ופורס בנוסף את הבעיות שעלולות לצוץ משיטת ממשל שכזו.

בעקבות מקרה המבחן של הממשלות האזרחיות באיטליה, הספר מציע בחינה מעמיקה של החיים האזרחיים, של הפעילות הקולקטיבית בחברה, של מקורותיה ההיסטוריים באיטליה של ימי הביניים, והקשר בין כל אלו. מתואר בו כיצד למדו אזרחים בחברה האיטלקית לפתח נורמות של הדדיות חברתית ורשתות אזרחיות של שיתופי פעולה חברתיים, שהביאו לשגשוג הממשלות האזרחיות.

על הכותב:

פרופסור רוברט פוטנאם הוא מרצה למדע המדינה ויחסים בינלאומיים, עוסק במדיניות ציבורית בבית-הספר לממשל על-שם קנדי שבאוניברסיטת הרווארד, שימש בעבר ראש החוג לממשל בהרווארד, מנהל המרכז לעניינים בינלאומיים ודיקן בית הספר לממשל על שם קנדי. כתב ספרים רבים, ביניהם Bowling Alone ו-Hanging Together: The Seven-Power Summits. הוא ההוגה של התיאוריה הפופולרית Two-Level Game Theory המציעה מודל פוליטי של קונפליקט בינלאומי בין מדינות.

Thomas Tierney and Joel Fleishman

Give Smart: philanthropy that gets Results

Public Affairs. 2012

מטרת הספר, שפורסם לראשונה בשנת 2011, היא ללמד כיצד לתת בצורה אפקטיבית וחכמה. הכותבים מאמינים שאפשר להפיק יותר מפילנתרופיה, ולהפוך אותה ליעילה יותר ולמשפיעה יותר. לשיטתם, תורמים בעלי תשוקה לנושא מסוים צריכים לנהל את תרומתם בצורה מחושבת, ובספר הם מלמדים כיצד ניתן לעשות זאת.

פילנתרופיה, מעיקרה, היא אישית מאוד ונסיבתית ביותר, כלומר שהתורם מחליט על מטרתו הפילנתרופית מתוך סיבות אישיות, ופועל לממש אותן לעתים באימפולסיביות. לפי הכותבים, אם התורם ישאל את עצמו את השאלות הנכונות, בזמן הנכון ובדרך הנכונה, הוא יוכל להשיג את השינוי הרצוי לו באופן טוב הרבה יותר.

הספר מציג את ההטיות שיש לכל תורם באמצעות סיפורים על פילנתרופים שהצליחו למנף את תרומתם לכדי השפעה אמיתית על החברה. המסע מתחיל בשאלת כמה שאלות מפתח: מהם הערכים והאמונות שלי? מהי יחשב הצלחה וכיצד ניתן להשיגה? למה אני מוכן להתחייב? מה נדרש לבצע כדי להשיג את המטרה? מה יהיו יחסי עם מקבלי המענקים? והאם אני משתפר. כל פרק בספר מתמקד בשאלה אחת, מסביר כיצד ניתן לענות עליה בכנות, ומדגים עם סיפורם של תורמים שהצליחו ליישם את התשובה בצורה מוצלחת, ולקדם כך את מטרותיהם.

על הכותבים:

תומאס ג. טיארני הוא ממייסדי Bridgespan Group, עמותת ייעוץ בתחום הפילנתרופיה, שימש כמנהל במגוון ארגוני פילנתרופיה, ונחשב למנהל מוביל בתחום השיווק ושירות הלקוחות. בעל תואר שני בכלכלה מאוניברסיטת קליפורניה, מכהן כיום כיושב ראש eBay.

ג'ואל ל. פליישמן הוא פרופסור למשפט ומדיניות ציבורית, והחזיק בכמה משרות אקדמאיות מובילות באוניברסיטת ייל ובאוניברסיטת דיוק. שימש כנשיא The Atlantic Philanthropies Inc, וכתב רבות על תחום הפילנתרופיה, בעיקר מנקודת המבט של רגולציה.

Matthew Bishop and Michael Green

Philanthrocapitalism – How Giving Can Save the World

Bloomsbury Press. 2008

בעידן שבו לממשל אין את כל הפתרונות לבעיות חברתיות סבוכות, כמו עוני, שינויי אקלים ומחלות קטלניות, נראה כי המענה היעיל ביותר מגיע מדור הפילנתרופיה החדש. **המגה-פילנתרופים החדשים** הרוותמים את הטכנולוגיה והגלובליזציה כדי להרוויח סכומי עתק בתחומם, משתמשים בכישוריהם העסקיים כדי לקדם שינוי חברתי. ביל גייטס הוא המייצג המובהק של פילנתרופים אלה. ספר זה בוחן את מהפכת הנתינה הזו ואת השלכותיה. באמצעות **ראיונות עם כמה מהאנשים המשפיעים בעולם**, כגון ביל גייטס, ג'ורג' סורוס, בובו ואנג'לינה ג'ולי, מתואר כיצד אנשים אלו פועלים לשינוי העולם, כשלכל אחד מהם מטרה ומסלול פילנתרופי שונה.

הספר מלווה בהקדמה מאת ביל קלינטון, המברך על האפשרות שמציע הספר ללמוד כיצד בעלי ההון הפרטי יכולים לקדם את טובת הכלל על ידי כישורים טכנולוגיים, מהירות וקביעת יעדים. כל מרואיין בספר שוטח את חזונו ואת אמונותיו, מספר על הדרך שבה הצליח להביא לתרומה משמעותית לקידום החברה באמצעות כישוריו, ומדגים היבטים שונים של מה שהמחברים קוראים לו פילנתרו-קפיטליזם שעיקרו פתרון בעיות חברתיות גלובליות מן השורד באמצעות ערכים וכלים עסקיים.

על הכותבים:

מתיו בישוף הוא עורך בכיר בשבועון הבריטי היוקרתי The Economist, סופר זוכה פרסים הכותב על עסקים וחברה, מומחה לפילנתרופיה ושימש בעבר כיועץ לאו"ם.

מייקל גרין הוא כלכלן, והמנהל של Social Progress Imperative. לימד כלכלה באוניברסיטת ורשה שבפולין בתחילת שנות התשעים, לאחר מכן הצטרף ל-Department for International Development בממשלת בריטניה, מחלקה הפועלת לפתרון בעיות חברתיות עולמיות, שם ניהל את תוכניות הסיוע לרוסיה ולאוקראינה ואת מחלקת התקשורת.

Charles Kenny

Getting Better: Why Global Development is succeeding and How We Can Improve the World Even More

Basic Books. 2011

לעתים נראה שבין כל הדיווחים החדשתיים על אסונות במקומות שונים בעולם, על עוני ותנאי מחיה קשים, האנושות לא התפתחה כמצופה וכי העתיד עטוף בפסימיות. ספר זה מציג את הדברים מנקודת מבט שונה, אופטימית יותר. המחבר מראה כיצד סיוע לארצות שונות אכן עוזר לפתור בעיות ולשפר את חייהם של אנשים, וטוען כי למרות מה שנדמה לנו, המצב משתפר בכל מקום בעולם.

מאז שנות החמישים של המאה העשרים כלכלת העולם הכפילה את עצמה פי 8, ואוכלוסיית העולם גדלה מ-2.5 מיליארד אנשים ל-7 מיליארד אנשים. למרות צמיחה אדירה זו, התפיסה הכללית הרווחת היא שהתפתחות עולמית זו לא טובה מספיק. לעומת זאת גישתו של מחבר הספר, הכלכלן צ'רלס קני היא שיש בהחלט התקדמות גלובלית: אנשים רבים היום, למרות שהם עדיין עניים כמו הוריהם, חווים שיפור משמעותי בבריאות, בחינוך, בחירות ואפילו ברמת האושר. במדינות מתפתחות בהן רמת החיים היא הנמוכה ביותר השיפור הוא המשמעותי ביותר, ומושג כתוצאה מהתפשטות גלובלית של טכנולוגיה ורעיונות. יש עדיין דרך ארוכה, אך ניכר כי הקידמה עובדת טוב ואף ניתן להביא להתפתחות עולמית רבה יותר.

בספר, הנפתח בהקדמה מאת ביל גייטס, מציג קני את הדעות הפסימיות הרווחות, ומסביר מדוע יש כאלה שאינם מאמינים כי סיוע ממדינה למדינה יכול להשפיע. בהמשך הוא מסביר מדוע נתונים רבים לגבי רמת המחיה ברחבי העולם אינם מדויקים, ומתאר כיצד ניתן לפרש אותם אחרת כדי לראות תמונה אופטימית יותר. עוד מוצגים בספר נתונים נוספים המצביעים על צמיחה והתקדמות, המגובים במודלים שונים ודעות מגוונות בנושא ההתפתחות העולמית. מנתונים אלו עולה שרמת החיים עלתה בצורה משמעותית בתחומים רבים כגון תוחלת חיים, רמת הכנסה ורמת אושר, וכתוצאה מגורמים רבים ביניהם גופי סיוע גלובליים, ממשלתיים ומהחברה האזרחית. הספר מוסיף אופטימיות ותקווה לנושא ההתפתחות העולמית.

על הכותב:

צ'רלס קני הוא שותף אקדמאי בכיר ב-Center for Global Development, עמית בקרן New America Foundation והיה בעברו כלכלן בכיר בבנק העולמי. כיום הוא עורך בעיתון Foreign Policy לאחר שכתב עבור עיתונים מובילים רבים.

Paul C. Light

Driving Social Change: How to Solve the World's Toughest Problems

Wiley. 2011

ספר זה מבוסס על התפיסה שלפיה ניתן לפתור בעיות קשות אם לסוכני השינוי בחברה תהיה מטרה מוגדרת ואורך רוח שיסייעו להם לשנות את הסטטוס קוו. באופן ספציפי יותר, כדי להביא לפתרון הבעיות החברתיות הגדולות צריך יזמים חברתיים שידעו ליצור חדשנות משבשת, מנגנונים שיגנו על הישגי החדשנות המשבשת, מחקר ולימוד ומסעות פרסום (advocacy), ולבסוף תשתית לשינוי שתתמוך בפריצת הדרך שיצרה החדשנות המשבשת. כי כדי להביא לשינוי חברתי יש צורך **בפריצת דרך חברתית**.

הספר דורש **שנביט שוב באופן שבו אנו מבינים את תהליך עשיית השינוי החברתי ואת תפקידו בתהליך זה**. הוא מציג אסטרטגיות ישימות שמוכוונות לשינוי חברתי ארוך טווח, כגון יזמות חברתית.

בפרק הראשון הספר דן בהגדרה המשתנה במהירות של 'יזמות חברתית' הממושגת כאן כ"זרז חיוני אך לא בלעדי של פריצת דרך חברתית חדשנית". מאפייניה, יתרונותיה וחסרונותיה של היזמות החברתית "המשבשת" מתוארים בספר בהרחבה, כמו גם ההנחות שבבסיסה. בפרק השני נטען כי יזמות חברתית מציעה הזדמנויות רבות לשינוי, וכוללת שלושה זרזים נוספים של פריצת דרך חברתית – מנגנוני הגנה לשימור החדשנות המשבשת, חקר חברתי ומסעות פרסום חברתיים. לכל אחד מהם יש תפקיד משלו בקידום שינוי חברתי, ואלו מוצגים בפרק בפרוט. בפרק השלישי מוצג 'מעגל פריצת הדרך החברתית' – מעגל בן תשעה שלבים ביניהם מחויבות אישית, מיפוי השטח, תכנון פריצת הדרך ועוד. מוסברים יחסי הגומלין בין כל רכיב במעגל וכיצד ניתן לבנות מעגל פריצת דרך בעל סיכויי הצלחה גבוהים. בפרק הרביעי מובאת רשימה קצרה של ממצאים והמלצות בנוגע ליישום מעגל פריצת הדרך. לסיכום, הספר בוחן את התשתית הקיימת ליצירת פריצת דרך חברתית, תשתית החיונית ליצירת שינוי חברתי.

על הכותב:

דוקטור פול ס. לייט הוא מרצה לשירותים ציבוריים בבית הספר Robert F. Wagner Graduate School of Public Service שבאוניברסיטת ניו-יורק, ומנהל מייסד של מרכז NYU/Abu Dhabi Center for Global Public Service and Social Impact.

Peter Singer

The Most Good You Can Do: How Effective Altruism Is Changing Ideas About Living Ethically

Yale University Press. 2015

רעיון פשוט ועוצמתי עומד בבסיס ספר זה הגורס כי לכל אדם יש הזדמנות לעזור לאחרים באמצעות כישוריו, זמנו וכספו. הספר מתרכז סביב המונח "אלטרואיזם אפקטיבי" (Effective Altruism) המתייחס לאידאולוגיה ותנועה חברתית אשר דוגלת בשיפור העולם תוך שימוש בראיות אמפיריות ובחשיבה רציונלית. אלטרואיסטים אפקטיביים מנסים לשקול את כל דרכי הפעולה האפשריות, ולבחור בדרך הפעולה שתביא לתוצאה החיובית המרבית.

בפרק הראשון בספר ישנה הגדרה רחבה של אלטרואיזם אפקטיבי, יחד עם מאפייניו ודוגמאות של פעולות של אנשים הנוקטים גישה זו. **באמצעות אלטרואיזם אפקטיבי אדם יכול למקסם את התרומה שלו לחברה ומכאן שם הספר – Doing the Most Good.** אדם הנוקט בגישה זו מחשב כמה טוב הוא יכול לעשות במהלך תקופה נתונה, ומחפש דרכים לשפר את פעולותיו כך שתרומתו תהיה משמעותית יותר.

ישנן כמה דרכים בהן ניתן לבטא אלטרואיזם אפקטיבי:

1. לחיות בצניעות במטרה לתת יותר – הרעיון הוא שניתן לתרום תרומה משמעותית גם ללא משכורת גבוהה. מי שפועל לפי שיטה זו חוסך את כספו במטרה לתרום חלק ממנו, ויש כאלה שאפילו תורמים חצי ממשכורתם לצדקה.
2. עבודה במשרה מכניסה במטרה לתרום יותר – ככל שמרוויחים יותר, כך ניתן לתרום יותר.
3. בחירה בקריירות המאפשרות תרומה בדרכים אחרות – כגון מחקר, עבודה בעמותה שעוזרת לאחרים למקסם את תרומתם, ארגון קמפיינים ועוד.
4. תרומת איברים – ניתן לתרום איבר שאינו חיוני, כמו כבד, עבור אדם אחר הזקוק לו.

הספר מתאר את המוטיבציה המניעה אנשים לתרום בגישה זו ועל ההצדקות העומדות בבסיסה, ומרחיב גם על **ההשפעה החיובית שיש לגישה זו על התורמים.** בנוסף, עוסק הספר בהרחבה בשאלה האם ניתן לקבוע באופן אובייקטיבי כי תועלת חברתית של מטרה מסוימת גדולה מתועלת חברתית שמשגיח מטרה חברתית אחרת. הסופר מאמין כי חובתו של תורם לשאול את השאלה ומציע דרך להשוואת תועלות ולבחירה ראויה של הארגון שאליו תורמים.

על הכותב:

פיטר סינגר הוא פילוסוף, מרצה לביואתיקה באוניברסיטת פרינסטון ומרצה ב-School of Historical and Philosophical Studies באוניברסיטת מלבורן. הקים את עמותת The Life You Can Save, נחשב לאחד מהמומחים המובילים לאתיקה, וכתב למעלה מ-20 ספרים, ביניהם Animal Liberation ו-The Life You Can Save.

David Rieff

A Bed for the Night: Humanitarianism in Crisis

Simon & Schuster Paperbacks. 2002

דיויד רייף נכח באזורי מלחמה רבים במהלך חייו, ומתאר בספר זה כיצד ארגונים הומניטריים לעתים קרובות מנוצלים ובגדים, ושוכחים את יעדם ההומניטרי המקורי. הוא מספר ממקור ראשון מה עושים עובדים של ארגוני סיוע בשטח, ומתאר את הפער ההולך וגדל בין השאיפות שלהם לבין יכולותיהם בפועל. לטענתו, ארגונים הומניטריים רבים סטו מהעקרונות המנחים שלהם הנוגעים לניטרליות, עקרונות שהקנו להם גישה לקורבנות המלחמה מלכתחילה, ועברו לשדל את הקהילה הבינלאומית לנקיטת פעולה על מנת לעצור מלחמות אזרחים וטיהורים אתניים. בעצם הקריאה להתערבות, ארגונים הומניטריים מסתכנים בנקיטת צד בקונפליקט ובכך מסכנים את הגישה שניתנה להם לקורבנות.

הספר מביא סיפורים משטחי מלחמה רבים ביניהם בוסניה, רואנדה ואפגניסטן. מתואר בו כיצד פעולות סיוע הומניטרי באזורי מלחמה יכולות להיות מוגבלות ואפילו להוות סכנה, ועד כמה תפיסתנו את יכולותיהם של הארגונים ההומניטריים רחוקה מהמצב בשטח. לשיטתו, ארגונים הומניטריים לא יכולים להיות עצמאיים לגמרי, בגלל הכוחות השונים הפועלים בשטח, בגלל המחסור שלהם במשאבים ומסיבות אחרות נוספות. התנועה ההומניטרית לטענתו אינה יכולה לבדה למצוא פתרון לבעיות זכויות אדם ובעיות חברתיות, אלא רק כחלק מתגובה בינלאומית נרחבת למשברי זכויות אדם.

המחבר יוצא נגד התפיסה הרווחת שבאזורי סכסוך יש הבחנה ברורה בין פושעים לבין קורבנות, וכי ארגונים הומניטריים מטפלים פעמים רבות גם במי שלוקח חלק פעיל בפגיעה בקורבנות. הוא מאשים את הממשלות שתומכות בפעילויות אלו וטוען כי הן מסתרות מאחורי עלה תאנה בעצם תמיכתן בארגוני סיוע, המנוצלים בדרך זו. ארגוני הסיוע שהיו בעבר ניטראליים וממוקדים בהקלת סבל הקורבנות בלבד, החלו להתמקד במטרות רחבות יותר כמו הגנה על זכויות אדם או אפילו התנגדות לממשלות דכאניות, ושכחו את יעדם המקורי. בשורה התחתונה טוען המחבר כי כדי לממש את יעדם של הארגונים ההומניטריים, כלומר להקל על סבלם של הקורבנות, על התנועה ההומניטרית לחזור להיות עצמאית שוב.

על הכותב:

דיויד רייף הוא סופר ועיתונאי המתמקד בענייני הגירה, קונפליקטים בינלאומיים והומניטריות, מסקר מלחמות ומשברים הומניטריים ברחבי העולם. כתב חמישה ספרים נוספים בעבר, ביניהם Slaughterhouse: Bosnia and the Failure of the West.

Peter J. Klein & Angelica Berrie

A Passion for Giving: Tools and inspiration for Creating a charitable Foundation

Wiley. 2012

ספר זה מיועד לפילנתרופים המעוניינים להקים קרן פרטית ולנהל דרכה את תרומותיהם. הספר מספק מידע בסיסי ומקיף בתחומים רבים הקשורים לפילנתרופיה. חלקו הראשון מסביר בפירוט את תהליך הקמת הקרן הפרטית ובתוך כך כיצד לתכנן פעילות פילנתרופית של תורם בחייו ולאחר מותו, כיצד לבחור עמותה, כיצד להקים קרן פרטית ולנהל אותה, כיצד לנהל את תהליך מתן המענקים הרצוי בקרן ואת ההשקעות בקרן. בחלק השני של הספר מוצגים מספר מקרי מבחן של תורמים שונים שהקימו קרן פרטית וסיפורם מאיר צדדים שונים של הפילנתרופיה. למשל, העצמת הדור הבא של התורמים, חוויותיו של הפילנתרופ כחוקר ומגלה תחומים חדשים ועוד.

הספר משופע במידע רב וחיוני. ניתן להשתמש בחלקו הראשון באופן פרקטי וליישם עצות רבות בשטח, במטרה לבנות קרן פרטית מצליחה. חלקו מציע מבט אל הפן הפילוסופי של הפילנתרופיה. משום כך הספר מתאים גם לפילנתרופים הנמצאים בתחילת דרכם וגם לפילנתרופים מנוסים.

פיטר ג. קליין הוא אנליסט פיננסי השותף בחברת היועצים הפיננסיים High Tower Advisors. שימש כנשיא וכגזבר של קרן The Claire Friedlander Family Foundation מאז הקמתה בשנת 2008. כתב ספרים בתחום האנליזה הפיננסית והופיע רבות בטלוויזיה בדיונים בנושאי פיננסים.

על הכותבת:

אנג'ליקה ברי היא נשיאת הקרן The Russell Berrie Foundation, שתרמה תרומות משמעותיות לקידום המחקר בתחומי הסוכרת והננו-טכנולוגיה. יושבת ראש The Center for Interreligious Understanding ושימשה בתפקידים ניהוליים נוספים בעבר.

Charles Bronfman and Jeffrey Solomon

The Art of Giving: Where the Soul Meets a Business Plan

Jossey-Bass.2010

ספר זה נכתב על ידי שתיים מהדמויות המוערכות בעולם הפילנתרופיה, שחיברו מדריך המיועד לתורמים ולתורמים עתידיים המעוניינים **להפוך לפילנתרופים חכמים ויעילים**. לשם כך הם מסבירים כיצד להחליט על סוג התרומה, כיצד לבנות ולתכנן אותה, מהן השלכות המיסוי, מהי רמת המעקב אחר הביצועים והשקיפות הרצויה, ועוד. יחסם לפילנתרופיה הוא כאל עסק שאותו יש לנהל בחוכמה לצד ההיבט הרוחני שבו.

עוד ניתן למצוא בספר עצות לעמותות בנוגע לדרך הנכונה לפנות לתורמים באופן שיסייע להם לתרום תרומה מושכלת ומשמעותית ולהביא לשינוי הרצוי. הספר מציע שאלות שכדאי להרהר בהן, לצד תשובות לוגיסטיות ומשאבים רבים שיסייעו לתורם להכין תכנית עסקית לניהול תרומתו. עוד מתוארים בו גם ההבדלים שבין צדקה לפילנתרופיה, המורכבויות שכרוכות בהפעלת עמותה וכן מגוון כלים למתן תרומה מחושבת, שיעזרו לתורם לדעת יותר, לבטא את האינטרסים שלו ולוודא שתרומתו מביאה לשינוי המיוחל.

הספר מחולק לארבעה חלקים עיקריים – חלק אחד מיועד לתורם, ויש בו אפיון של סוגי התורמים השונים, לפי מניעים, וכן הסבר כיצד לבחור את המטרה הפילנתרופית; חלק נוסף מוקדש לתהליך בחירת השותפים לתרומה, ומסביר כיצד לבחור עמותה, איך לשתף את בני המשפחה, לנהל את התרומה ולהתמודד עם רגעי משבר; חלק אחר מתאר את התרומה עצמה לפי סוגי התרומות השונים, דרכים למדוד יעילות של עמותות לצד עצות פיננסיות לתורם. החלק האחרון מציע אוסף של משאבים לתורם ולעמותה.

על הכותבים:

צ'רלס ברונפמן הוא המייסד של קרן Andrea and Charles Bronfman Philanthropies, הפועלת ברחבי העולם לחיזוק האחדות של העם היהודי ולשיפור איכות החיים בישראל. שימש בעבר כיושב הראש של התאגיד הקנדי Seagram, ייסד חברות גדולות נוספות וישב בראשן. שימש יושב הראש של Montreal Jewish Federation ושל United Jewish Communities, ופועל רבות בתפקידים פילנתרופיים כגון חברות בוועד המנהל של המרכז הרפואי Mount Sinai. תורם ותרומה נרחבת לפרויקט 'תגלית'.

ג'פרי סולומון הוא הנשיא של קרן Andrea and Charles Bronfman Philanthropies. לימד את תחום הפילנתרופיה באוניברסיטת ניו-יורק והיה חבר בוועדים המנהלים של כמה עמותות, כולל Council on Foundation, שם היה חבר גם בוועדת האתיקה והפרקטיקה. שימש כמנהל בפועל של United Jewish Appeal Federation of NY ומילא תפקידים פילנתרופיים בכירים נוספים בארגונים פילנתרופיים שונים.

Antony Bugg-Levine and Jed Emerson

Impact Investing: Transforming How We Make Money While Making a Difference

Jossey-Base. 2011

בשנים האחרונות צמחה תעשייה חדשה, המשלבת את היתרונות של עולם העסקים עם עולם הפילנתרופיה. בהקשר זה מציע הספר את המושג **השקעת אימפקט** ככוח מניע חיובי, ומתאר כיצד אפשר להתמודד עם בעיות חברתיות וסביבתיות באמצעות השקעות המייצרות רווח כלכלי. גישה חדשה זו היא כלי לשינוי, שכן היא מציעה דרך להשקעה **בעלת 'ערך משולב'** – הכוונה ליכולת ליצור **שילוב של ערך כלכלי, חברתי וסביבתי** בעמותות, בעסקים ובהשקעות. הכותבים, הנחשבים למובילים בתחום השקעות האימפקט, מראים כיצד יזמים ומוסדות מיישמים את עקרונות הגישה, ובוחנים את הפוטנציאל שלה בפתרון בעיות חברתיות וסביבתיות.

בחלקו הראשון של הספר מתוארות פעולות הנעשות בתחום השקעות אימפקט, מוסבר תפקידה של השקעת האימפקט בהתפתחות הבינלאומית, ונדון עתידו של תחום השקעות האימפקט.

בחלק השני דנים המחברים בהשלכות של השקעת האימפקט – למשל כיצד לבצע רגולציה על השקעות אימפקט, כיצד למדוד ערך משולב, מהי הדרך הטובה ביותר להשתמש בנכסי הקרנות וכיצד ליצור מערכת כוללת של השקעות אימפקט שיביאו למקסום הערך המשולב.

על הכותבים:

אנתוני באג-לוין הוא המנכ"ל של Nonprofit Finance Fund, תכנן והוביל את יוזמת השקעות האימפקט ב-Rockefeller Foundation. ניהל את הפגישה ב-2007 שבה נטבע המונח "השקעת אימפקט" ושימש כיושב ראש הוועד של Global Impact Investing Network. בעברו מילא מספר תפקידים פילנתרופיים באפריקה ובדרום אפריקה.

ג'ד אמרסון, ממציא המונח 'ערך משולב', הוא יועץ בכיר של Impact Assets, שותף אקדמי בכיר במרכז להשקעה חברתית שבאוניברסיטת היידלברג ויועץ בכיר ל-Sterling Group. מייסד ומנהל של REDF, מייסד וחבר ועד מנהל ב-Pacific Community Ventures ומייסד ומנהל ב-Larkin Street Services.

David Bornstein

How to Change the World: Social Entrepreneurs and the Power of New Ideas

Oxford University Press. 2007

ספר זה, שיצא לראשונה ב-2004, פורסם ביותר מעשרים מדינות, ונחשב לספר חובה בתחום היזמות החברתית. בספר מתוארים יזמים שונים בתחום החברתי על המכנה המשותף להם, והוא משלב סיפורים אישיים, אנקדוטות וניתוחים. הסופר ראיין יזמים חברתיים ממדינות רבות – ברזיל, בריטניה, הודו, הונגריה, דרום אפריקה וארצות הברית וטענתו היא שיזמים חברתיים יכולים להביא לשינויים מערכתיים בפתרון בעיות חברתיות מורכבות.

בהקדמה החדשה למהדורה זו מ-2007 מסביר המחבר עד כמה התפתח וגדל תחום היזמות החברתית, קיבל מקום גדול יותר בשיח החברתי והחדשותי, עד שכמה יזמים חברתיים אף זכו בפרס נובל. באוניברסיטאות מלמדים את נושא היזמות החברתית, מוקמים בהן מרכזי מחקר רבים, וחברות מסחריות עוסקות בנושא ומקדמות אותו.

בהמשך מתאר המחבר את השפעתם הגדולה של היזמים החברתיים, תוך שהוא מתמקד ב-Ashoka, עמותה המפעילה רשת של יזמים חברתיים ב-68 מדינות, ומספקת להם מימון להפעלת היוזמות. חלקם הביאו לשינוי משמעותי ביותר בסביבתם, לדוגמה אדם אחד שבזכות יוזמתו ירדו משמעותית הסכומים שחייבים עבדים במערב הודו, או יזם אחר שבגיל 22 מצא פתרון שהביא חשמל לאזורים עניים בברזיל. לסיום מראה המחבר כיצד העתקת שיטת פעולה מצליחה של יזם אחד אל פעילותו של יזם אחר מצליחה ואף מבורכת.

השיטה של Ashoka בנויה על רעיון פשוט אך עוצמתי שעיקרו הטענה כי **שינוי חברתי יקרה באמצעות יזמים חברתיים יצירתיים, עקשנים ובעלי מוטיבציה**, שיביאו למציאת פתרונות לבעיות חברתיות. בשנים האחרונות נוסדו ארגונים בעלי גישה דומה המקדמים יזמים חברתיים ברחבי העולם, מה שמוכיח כי שיטה זו מצליחה להביא לשינוי חיובי.

על הכותב:

דיויד בורנשטיין הוא עיתונאי וסופר המתמחה בכתיבה על חדשנות חברתית, וכתב שלושה ספרים בנושא כותב גם עבור ה-New York Times והוא אחד ממייסדי Solutions Journalism Network, עמותה המסייעת לעיתונאים ולארגוני חדשות לדווח דיווחים המוכוונים למציאת פתרונות.

Bob Buford

Half time: Moving from Success to Significance

Zondervan. 1994

משבר אמצע החיים הוא אינו הכרח המציאות, כך טוען מחבר ספר זה. החצי השני של החיים יכול להיות אפילו טוב יותר מהחצי הראשון. ספר זה מיועד למי שמעוניין לדעת איך לעשות זאת.

הספר מתמקד בתקופת המעבר שבה מסתיים חלקו הראשון של החיים, כאשר אפשר ורצוי לחשוב כיצד לנצל את החצי השני שלהם. תקופה שבה אפשר לקבל **פרספקטיבה חדשה על החיים** ולהפוך אותם למתגמלים יותר. בחלק הראשון של החיים, טוען המחבר, האדם מחפש הצלחה. בחלק השני של החיים, האדם מחפש להפוך את ההצלחה למשמעות.

הספר בנוי משלושה חלקים – בפרק הראשון מתואר החצי הראשון של החיים, תקופה בה האדם לומד להכיר את עצמו, בונה את עצמו אך מבין כי ייתכן שהוא אינו נמצא בדרך הנכונה. בפרק השני מתוארת תקופת 'מחצית החיים' – שבה אדם עושה רשימת מלאי של הישגיו, מנסה להבין מהן אמונותיו ולמצוא משמעות, ולקבל את האומץ לגרום לשינוי בחלק הבא של חייו. בפרק השלישי מתואר כיצד אדם מחזיר לעצמו את השליטה בחייו, ומבין מהם סדרי העדיפויות שלו. מבין שעזרה לאחרים למעשה עוזרת לו עצמו, שחשוב ללמוד בכל גיל, ושרצוי במיוחד ללמוד גם בחצי השני של החיים.

הסופר **מציע בספר דוגמה אישית** לתהליך שהוא עצמו עבר במחצית חייו, בסביבות גיל הארבעים. כשהיה בשיא הצלחתו כמנכ"ל חברה מובילה, ולמרות זאת חווה משבר שגרם לו לנסות להבין מה עליו לעשות בחלק השני של חייו. הסופר הוא נוצרי אדוק ובהתאם לכך מצטט בספרו את התנ"ך ומסביר כיצד האמונה השפיעה על חייו ועל פעילותו כפילנתרופ.

הספר מסתיים עם סדרת שאלות שכדאי לדעת המחבר להרהר בהן ביחס למחצית החיים, ותשובותיו שלו מוצגות במסגרת ריאיון שנערך אתו על רעיונותיו.

על הכותב:

בוב בופורד הוא יזם עסקי מייסד של חברת כבלים מצליחה, וכן יזם חברתי שייסד את Leadership Network למנהיגים נוצרים ואת Arگون Halftime.

David Vogel

The market for Virtue: The Potential and Limits of Corporate

Social Responsibility

Brookings Institution Press. 2005

בספר זה מוצג רעיון **האחריות החברתית התאגידית** (corporate social responsibility), המקדם פעילות של ארגונים ותאגידים למטרות חברתיות. הספר יצא לאור לראשונה בשנת 2005, ומתמקד בכוחות השוק שמעודדים אחריות חברתית תאגידית, ובאלו המונעים אותה. הספר מסביר מה משמעות הדבר להיות עסק עם אחריות חברתית, ומתאר את ראשיתה של הגישה שגורסת כי לארגונים עסקיים יש אחריות לפעול למען החברה, בין השאר בשל דרישת הצרכנים. עוד מתוארים בספר תהליך התפשטותה המואץ של הגישה, הקשר בינה לבין גלובליזציה ורגולציה ועוד.

הספר מנסה לענות על שאלות רבות ביחס לגישת האחריות החברתית התאגידית וביניהן: האם הדרישה להתנהגות אחראית מבחינה חברתית עולה גם מצד הצרכנים והציבור, והאם חברה אחראית מבחינה חברתית גם מושכת צרכנים רבים יותר? מהם למעשה המניעים של חברות כאלה? עד כמה חרם צרכני משפיע על היעדים החברתיים של חברות? איך מושפעים העובדים בחברות שמאמצות את גישת האחריות החברתית? כיצד משפיעה האחריות החברתית על תנאי העבודה במדינות מתפתחות? כיצד היא משפיעה על הסביבה? וכיצד היא משפיעה על זכויות אדם?

מחבר הספר אינו טוען בהכרח כי התנהגות אחראית מבחינה חברתית מביאה רווחיות רבה יותר, אלא שהאחריות החברתית התאגידית אינה פוגעת ברווחיות ולכן חברות יכולות למצוא מוטיבציה להשקעות חברתיות בהתאם לעולם הערכים של בעלי העסקים.

הסופר נשען על **נתונים מחקריים ומקרי מבחן** כדי לבסס את טיעונו, והוא מנתח את הפוטנציאל של האחריות החברתית התאגידית ואת מגבלותיה. לטענתו, ניתן להרחיב את היקף השפעתה של האחריות החברתית התאגידית כך שעסקים יסייעו יותר בעיצוב המדיניות הציבורית.

על הכותב:

דיויד ווגל הוא מרצה לאתיקה בעסקים ב-Haas School of Business ומרצה למדע הפוליטיקה באוניברסיטת קליפורניה-ברקלי. בעל דוקטורט בפילוסופיה של הפוליטיקה מאוניברסיטת פרינסטון, משמש כעורך הרבעון California Management Review, כתב ופרסם מאמרים רבים וספרים, ביניהם Trading Up בנושא גלובליזציה.

Paul Brest and Hal Harvey

Money Well Spent: A Strategic Plan for Smart Philanthropy

Bloomberg Press. 2008

תרומת סכומים גדולים של כסף אינה מבטיחה תמיד נתינה מוצלחת. המפתח להצלחה בפילנתרופיה הוא לא בהכרח גודל התרומה אלא **יעילות האסטרטגיה של התורם**. מסיבה זו יוזמות פילנתרופיות נכשלות לעתים קרובות לא כתוצאה מלקיחת סיכון אלא בשל הצבת מטרות מעורפלות, אסטרטגיה לא מגובשת והיעדר משוב. אסטרטגיה אפקטיבית יכולה לשפר באופן משמעותי כל תרומה, ולוודא כי החזר על השקעה ביעד פילנתרופי יהיה גדול לאין שיעור. הכותבים, בעלי ניסיון רב בתכנון אסטרטגי בשדה הפילנתרופיה, מציגים בספר זה תובנות ביחס לבניית והטמעת גישה המשתמשת בתוצאות ברות מדידה, לצד ארגז כלים ומשאבים לשימוש התורמים.

הספר פותח בהצגת הפוטנציאל של פילנתרופיה אסטרטגית ומגדיר מהי. לאחר מכן מוצע הסבר כיצד לבחור מטרות פילנתרופיות, כיצד לאסוף עליהן ועל הפתרונות המוצעים מידע, כיצד לבנות אסטרטגיה פילנתרופית, כיצד לבחור עמותה מתאימה, וכיצד למדוד השפעה של תרומה. פרקים נוספים בספר עוסקים באופן שבו עמותות ועסקים מפתחים ידע, מספקים סחורות ושירותים, ומשנים את התנהגותם של אנשים, ממשלות ועסקים. כל אלה הם למעשה **כלים שבהם יכול תורם להשתמש להשגת יעדיו הפילנתרופיים**. לבסוף, בחלק האחרון של הספר מוצג הסבר כיצד לבחור את התשתית המתאימה לפילנתרופיה למשל הקמת קרן, על מנת להגיע להשפעה הרחבה ביותר.

בספר מוצגות דוגמאות רבות הממחישות כיצד יכול פילנתרופ להשיג את מטרותיו, והוא משופע במראי מקום למאמרים ומקורות רלוונטיים ועדכנים.

על הכותבים:

פול ברסט שימש בעברו כנשיא של The William and Flora Hewlett Foundation. לפני הצטרפותו לקרן היה פרופסור ב-Stanford Law School ועבד כדיקן בין השנים 1987 ו-1999. מלמד קורס על שיקול דעת וקבלת החלטות באוניברסיטת סטנפורד.

האל הרואי, מנהל לשעבר של Hewlett Foundation's Environment Program, משמש כיום כנשיא Climat Works Foundation. נשיא New-Land Foundation, עבד בעברו במספר משרות בקרנות.

William D. Eggers and John O'leary

If We Can Put A Man On the Moon... Getting Big Things Done In Government.

Harvard Business Press. 2009

העם האמריקאי מאוכזב בשנים האחרונות מהממשל שלו, בין השאר בשל מעורבותו במלחמות כושלות מחוץ לארה"ב, טיפול כושל בנפגעי הוריקן קתרינה, רצף משברים כלכליים ועוד. אך לממשל האמריקאי יש בעברו גם כמה ניצחונות לא מבוטלים למשל הנחיתה המפורסמת על הירח. זו מוכיחה בעיני המחברים כי **הממשל האמריקני יכול להתגבר על מכשולים אדירים**, והם מתארים בספר זה מדוע וכיצד. הכותבים, שסיקרו את כל ממשלות העבר, מסבירים מה דרוש להצלחת המגזר הציבורי בהשגת התוצאות הרצויות לעם האמריקני. לשיטתם מדובר בכמה צעדים הכרחיים שיש לנקוט עבור הצלחת כל יוזמה ציבורית, ואת זאת הם מתארים באמצעות בתובנות מאירות עיניים וסיפורים מאחורי הקלעים של הממשל האמריקני.

הספר כתוב בהומור ומשולבים בו סיפורים משעשעים רבים. נקודת המוצא של המחברים היא שכדי להצליח צריך להבין את הכשלים הנפוצים שמאפיינים יוזמות ציבוריות ומתוך כך אפשר יהיה גם להימנע מהם. **שבע מלכודות קטלניות שעלולות להפיל כל יוזמה ציבורית מוצגות בספר**, כשכל אחת מהן מפרטת טענה אחרת של הכותבים – למשל, מלכודת ביטחון היתר, שבה הם מסבירים כיצד הפחד מפני כישלון עוזר להצלחת היוזמה, או מלכודת התא הבודד, שבה מוסבר כיצד עבודה בשיתוף פעולה עם אחרים עוזרת לראות את התמונה המלאה.

זהו מדריך חיוני המלא בדוגמאות רבות ועצות מועילות, שיכול לסייע לגורמי ממשל לעבוד טוב יותר. ספר חובה לכל פקיד ממשל ומי שנמצא בעמדה ניהולית במגזר הציבורי, אך גם לכל מי שמעוניין להבטיח את עתיד הדמוקרטיה.

על הכותבים:

וויליאם ד. אגרט הוא מנהל המחקר הגלובלי של חטיבת המגזר הציבורי של Deloitte, סופר פורה ועיתונאי, ניהל בעבר את Texas Performance Review.

ג'ון אולארי למד הנדסה ב-MIT, שימש בעבר כמנהל חטיבת משאבי אנוש בממשלת מסצ'וסטס, שותף מחקר ב-Ash Institute שב-Harvard Kennedy School, ועורך מחקרים על גורמי ממשלה אזורים ופדרליים ב-Deloitte Center for Government Insights.